

Byla C-22/22

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2022 m. sausio 7 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Najwyższy (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. gruodžio 15 d.

Kasatorė:

T. S.A.

Kita kasacinio proceso šalis:

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Pagrindinės bylos dalykas

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (Nacionalinės radijo ir televizijos tarybos pirmininkas) sprendimas, kuriuo įmonei *T. S.A.* buvo skirta 10 000 PLN bauda už tai, kad pažeidė draudimą rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remdamasis SESV 267 straipsniu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo priimti prejudicinį sprendimą dėl to, ar Sąjungos teisėje galiojantis lygybės prieš įstatymą principas leidžia nacionaliniam įstatymų leidėjui skirtingai reglamentuoti linijinių audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų ir užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų padėtį dėl galimybės rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas.

Prejudicinis klausimas

„Ar 2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva) 20 straipsnio 2 dalis, siejama su šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalimi, ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 11 ir 20 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama priimti nacionalinės teisės normas, kuriomis rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas būtų draudžiama tik televizijos programų transliuotojams, tačiau šis draudimas nebūtų taikomas užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjams?“

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, 11 ir 20 straipsniai

2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva), 4 straipsnio 1 dalis, 20 straipsnio 2 dalis

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (1992 m. gruodžio 29 d. Radijo ir televizijos įstatymas), 16a, 47k ir 53 straipsniai

Trumpas faktinių aplinkybių aprašymas

- 1 2016 m. spalio 2 d. įmonė *T S.A.* (toliau – kasatorė), kuri yra televizijos programų transliuotoja, parodė reklamą perduodama vaikams skirtą programą. Taip ji pažeidė Radijo ir televizijos įstatyme nustatytą draudimą rodyti reklamą ar teleparduotuvę perduodant vaikams skirtas programas. Už šį pažeidimą *Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji* (toliau – kita kasacinio proceso šalis) 2017 m. rugsėjo 14 d. sprendimu skyrė kasatorei 10 000 PLN (Lenkijos zlotų) baudą.
- 2 Pirmosios ir antrosios instancijos teismai atmetė kasatorės skundus dėl to sprendimo. Dėl antrosios instancijos teismo sprendimo kasatorė pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 3 Dėl kasatorės iškeltos esminio teisinio klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – Teisingumo Teismas) su prašymu priimti prejudicinį sprendimą ir sustabdyti bylos nagrinėjimą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 4 Kasatorės iškeltas teisinis klausimas susijęs su tuo, ar leidžiama taikyti reklamos rodymą ribojančias griežtesnes taisykles, nei numatyta 2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva) (toliau – Direktyva 2010/13/ES) 20 straipsnyje, jei šios taisyklės neatitinka Europos Sąjungos teisės normų reikalavimų, t. y. lygybės principo, įtvirtinto, be kita ko, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 20 straipsnyje, ir reikalavimo aiškiai apibrėžti nurodymo ar draudimo taikymo sritį.
- 5 Kasatorė teigia, kad reklamos rodymo teikiant užsakomąsias audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas apribojimai Lenkijos teisės aktuose nėra reglamentuoti taip, kad būtų įvykdyta lygybės prieš įstatymą sąlyga. Radijo ir televizijos įstatyme nustatyta, kad draudimas rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas netaikomas užsakomosioms audiovizualinės žiniasklaidos paslaugoms. Todėl įmonėms, teikiančioms užsakomąsias paslaugas ir konkuruojančioms su televizijos programų transliuotojais panašioje ar net toje pačioje rinkoje, netaikomi apribojimai rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas. Šis draudimas taikomas tik televizijos programų transliuotojams.
- 6 Kasatorės nuomone, skirtingas užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų ir televizijos programų transliuotojų padėties reglamentavimas – pastarųjų nenaudai – yra nesuderinamas su Chartijos 20 straipsnyje įtvirtintu lygybės prieš įstatymą principu. Kasatorė teigia, kad pagal Europos Sąjungos teisę televizijos programų transliuotojai ir užsakomųjų audiovizualinių paslaugų teikėjai turi būti laikomi panašiais subjektais, teikiančiais panašias paslaugas. Taip pat, kasatorės manymu, neabejotina, kad saugomi interesai, t. y. fizinis, protinis ir moralinis nepilnamečių vystymasis ir žmogaus orumas, kurie pateisina reklamos draudimą perduodant vaikams skirtas laidas, galioja tiek televizijos programų transliuotojams, tiek užsakomųjų audiovizualinių paslaugų teikėjams. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, kasatorės nuomone, nėra įvykdoma sąlyga, būtina tam, kad nacionalinis įstatymų leidėjas galėtų taikyti griežtesnę taisyklę, nei reikalaujama pagal Direktyvos 2010/13/ES nuostatas. Pagal direktyvos 4 straipsnio 1 dalį ši būtina sąlyga yra šios griežtesnės taisyklės suderinamumas su Sąjungos teise. Kasatorė mano, kad šiomis aplinkybėmis tiesiogiai taikomos Direktyvos 2010/13/ES nuostatos, t. y. jos 20 straipsnio 2 dalis, pagal kurią, perduodant vaikams skirtas programas, televizijos reklama gali būti rodoma vieną kartą per kiekvieną programoje nustatytą ne trumpesnę kaip 30 minučių laikotarpį, jeigu numatoma programos trukmė yra ilgesnė nei 30 minučių.
- 7 Kita kasacinio proceso šalis pažymi, kad lygybės prieš įstatymą principas gali būti taikomas panašiose situacijose, o televizijos programų transliuotojo, perduodančio programą, t. y. linijinių paslaugų teikėjo, ir užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjo, t. y. nelinijinių paslaugų teikėjo, situacijos yra

skirtingos. Iš tikrųjų užsakomosios audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos nuo televizijos programų transliavimo skiriasi vartotojo turimomis pasirinkimo ir kontrolės galimybėmis, taip pat savo poveikiu visuomenei. Kitos kasacinio proceso šalies nuomone, tai pateisina užsakomųjų audiovizualinių paslaugų įtraukimą į siauresnę reguliavimo sritį, t. y. jos turi atitikti tik pagrindines Direktyvoje 2010/13/ES numatytas taisykles.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 8 Iš pradžių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad šioje byloje netaikomos taisyklės, kurias nacionalinis įstatymų leidėjas nustatė įgyvendindamas 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/1808, kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES. Įgyvendinant šią direktyvą, Radijo ir televizijos įstatymas buvo papildytas nuostata, pagal kurią, be kita ko, televizijos programų transliuotojams leidžiama rodyti reklamą perduodant ilgesnį nei vienos valandos trukmės filmą, skirtą vaikams. Kasatorės ginčijamas sprendimas buvo priimtas 2017 m. rugsėjo 14 d., taigi prieš priimant Direktyvą 2018/1808 ir perkeltant ją į nacionalinę teisę.
- 9 Pagal ginčijamo sprendimo priėmimo dieną galiojusius teisės aktus televizijos programų transliuotojams buvo visiškai draudžiama rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas. Tokio sprendimo priėmimu buvo sugriežtinta Direktyvos 2010/13/ES (redakcija, galiojusi ginčijamo sprendimo priėmimo dieną) 20 straipsnio 2 dalyje nustatyta taisyklė, pagal kurią perduodant televizijos filmus (išskyrus kelių serijų filmus, serialus ir dokumentinius filmus), kinematografijos kūrinius ir naujienų programas televizijos reklama ir (arba) teleparduotuvė gali būti rodomos vieną kartą per kiekvieną programoje nustatytą ne trumpesnę kaip 30 minučių laikotarpį. Perduodant vaikams skirtas programas, televizijos reklama ir (arba) teleparduotuvė gali būti rodomos vieną kartą per kiekvieną programoje nustatytą ne trumpesnę kaip 30 minučių laikotarpį, jeigu numatoma programos trukmė yra ilgesnė nei 30 minučių.
- 10 Nustatydamas visišką draudimą rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas, nacionalinis įstatymų leidėjas pasinaudojo Direktyvos 2010/13/ES 4 straipsnio 1 dalyje numatyta teise reikalauti, kad jo jurisdikcijai priklausančios žiniasklaidos paslaugų teikėjai šia direktyva koordinuojamose srityse laikytųsi išsamesnių ar griežtesnių taisyklių. Kaip nustatyta šioje direktyvos dalyje, norint pasinaudoti šia teise, buvo būtina, kad tokios taisyklės atitiktų ES teisę.
- 11 Užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjams šis visiškas draudimas rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas nebuvo taikomas.
- 12 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, kyla abejonių, ar toks linijinių audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų ir užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų padėties reglamentavimas, leidžiantis pastariesiems rodyti

reklamą perduodant vaikams skirtas programas, yra suderinamas su ES teise, ypač su lygybės prieš įstatymą principu.

- 13 Chartijos 20 straipsnyje teigiama, kad prieš įstatymą visi lygūs. Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją šis bendrasis lygybės principas reiškia, kad panašios situacijos negali būti vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, išskyrus atvejus, kai toks vertinimas yra objektyviai pateisinamas. Skirtingas požiūris yra pateisinamas, jeigu jis grindžiamas objektyviu ir protingu kriterijumi, t. y. jeigu susijęs su teisėtu tikslu, kurio siekiama atitinkamomis nuostatomis, ir jeigu toks skirtingas požiūris yra proporcingas tikslui, kurio juo siekiama.
- 14 Šioje vietoje reikėtų pabrėžti, kad nors Direktyvos 2010/13/ES 58 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad „[u]žsakomosios audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos nuo televizijos programų transliavimo skiriasi vartotojo turimomis pasirinkimo ir kontrolės galimybėmis, taip pat savo poveikiu visuomenei. Tuo pateisinamas ne toks griežtas užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų reguliavimas, kuris turėtų atitikti tik pagrindines šioje direktyvoje numatytas taisykles“, tačiau, kaip nurodyta 59 konstatuojamojoje dalyje, „[ž]alingo audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų turinio buvimas kelia susirūpinimą teisės aktų leidėjams, žiniasklaidos pramonei ir tėvams. Atsirast naujų iššūkių, ypač susijusių su naujomis platformomis ir naujais produktais. Todėl visoms audiovizualinės žiniasklaidos paslaugoms, įskaitant komercinius audiovizualinius pranešimus, būtina nustatyti taisykles, padedančias apsaugoti fizinį, protinį ir moralinį nepilnamečių vystymąsi, taip pat žmogaus orumą“. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pažymėtina: nors pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją reikia pripažinti, kad Direktyva 2010/13/ES „iki galo nesuderinamos taisyklės, susijusios su sritimis, kurioms ji taikoma, bet nustatomi minimalūs reikalavimai iš Europos Sąjungos transliuojamoms laidoms, skirtoms priimti jos viduje“, tačiau „[s]iekiant užtikrinti visišką ir tinkamą vartotojų – televizijos žiūrovų interesų apsaugą labai svarbu, kad reklamą televizijoje reglamentuotų tam tikros minimalios taisyklės bei standartai“ (Direktyvos 2010/13/ES 83 konstatuojamoji dalis).
- 15 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad nacionalinis įstatymų leidėjas, siekdamas nustatyti griežtesnes taisykles reklamos rodymui perduodant programas, rėmėsi bendru visuomenės interesu ir linijinių žiniasklaidos paslaugų gavėjų, ypač nepilnamečių, interesu, kyla abejonių, ar šis interesas neturėtų būti vienodai saugomas tiek televizijos programų transliuotojų, tiek užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų perduodamų programų atveju. Nustačius skirtingą požiūrį į šias dvi transliuotojų grupes, kyla abejonių, ar nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos linijinių žiniasklaidos paslaugų teikėjams visiškai draudžiama rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas, nesant panašaus draudimo užsakomųjų audiovizualinių žiniasklaidos paslaugų teikėjams, atitinka ES teisę, ypač bendrąjį lygybės prieš įstatymą principą.

- 16 Kadangi saugomi interesai, t. y. fizinis, protinis ir moralinis nepilnamečių vystymasis bei žmogaus orumas, kurie pateisina draudimą rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas, yra vienodai svarbūs tiek linijinių audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų, tiek užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų perduodamoms programoms, kyla abejonių, ar šių įmonių, teikiančių panašaus pobūdžio paslaugas panašioje rinkoje, padėtį šiuo atžvilgiu galima reglamentuoti skirtingai, nustatant griežtesnes taisykles tik vienai jų grupei.
- 17 Šią abejonę dar labiau stiprina tai, kad iš jau minėtos Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos 59 konstatuojamosios dalies matyti, jog nurodytų vertybių apsaugos taisyklės yra būtinos teikiant visas audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas. Be to, lieka neaišku, ar abiejų transliuotojų grupių statusas ir jų teikiamų paslaugų pobūdis leidžia daryti prielaidą, kad jų padėtis yra panaši, todėl pagal Chartijos 20 straipsnyje įtvirtintą lygybės principą jos turėtų būti vertinamos vienodai. Reikėtų pažymėti, kad Direktyva 2010/13/ES grindžiama linijinių audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų ir užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų atskyrimu, nurodant, kad jos skiriasi vartotojo turimomis pasirinkimo ir kontrolės galimybėmis, taip pat savo poveikiu visuomenei. Vis dėlto kyla abejonių, ar šie audiovizualinės žiniasklaidos turinio perdavimo formos skirtumai leidžia apriboti teisę rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas tik linijinių audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjams.
- 18 Kartu pažymėtina, kad nors pagal dabartinį teisinį reglamentavimą nacionalinis įstatymų leidėjas linijinių audiovizualinių daugialypės terpės paslaugų teikėjams suteikė teisę rodyti reklamą perduodant vaikams skirtas programas, jis tai padarė tik iš dalies, panaikindamas draudimą tik ilgesnio nei vienos valandos trukmės filmo atveju. Šis apribojimas netaikomas užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjams. Dėl šios priežasties pirmiau išreikšta abejonė dėl to, ar nacionalinis teisės aktų leidėjas, remdamasis Direktyvos 2010/13/ES 4 straipsnio 1 dalimi, gali skirtingai reglamentuoti linijinių audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų ir užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjų padėtį, išlieka aktuali ir pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą.